

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

S. Athanasij Archiepiscopi Alexandrini Sermo in descriptionem
sanctissimæ Mariæ & B. Ioseph.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

Propheta, Euangelium, Epistola, & omnis gloria sententiarum Domini mei, & sermonum eius, aut parua videbantur, aut nulla. Nescio modò, quid dulcius immurmuraret filius Iesæ, qui vario sermonum & sententiarum cõcentu omnes illos, quos diligere consueveram, ineloquentes reddit & mutos.

Lenit & vngit, quia nihil sic recreat in tribulatione. Deniquè & probare licet. Inuoca me, inquit, in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. Hoc est non olei, nec minuetur, donèc pluuiam voluntariam, quæ segregata est hereditati eius, diffusus instillet, donèc faciat cælum nouum, & terram nouam: quia misericordia eius ab æterno, & vsque in æternum super timentes eum. Sed iam surgamus, & præparemus nos ad solennioris Missæ iubilationem, nec cordibus parcentes, nec vocibus, ad honorem pueri, qui natus est nobis, qui est Deus benedictus in secula, Amen.

SANCTI ATHANASII ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI SERMO IN DESCRIPTIONEM SANCTISSIMÆ MARIE & BEATI IOSEPH. Habetur in Simeone Metaphraste, & septimo Tomo Aloysij. Nos eum in 12. capitula distinximus.

QUÆMADMODVM qui terram effodiunt, aurum per-
scrutantes, cum venam aliquam inuenerint, auream arenam præ se ferentem, in eam incumbunt, & magis magisque terram effodiunt, quippe qui venam illam lucriducem inuenerint: quam prosequentes, non prius è loco illo discedunt, quam auri propositi latebram assecuti fuerint: ita & nos, vt Ecclesiasticæ negotiationis operarij, beatum Euangelistam Lucam in manu habentes, Dominici ex Mariæ Virginis conceptione thesauri considerationem aggressi, non prius ab huiusmodi perscrutatione desistemus, quam propositas diuitias sincere colligamus. Quamobrem & ordine seruato, Euangelistam ita perscrutabimur, vt nihil eorum, quæ vtilitatem afferre possunt, derelinquamus. Nam etsi verba ipsa non sublimia sint, nihilominus tamen magni gaudij mysterium in se continent. Nemo igitur propterea segnem ac negligentem se præbeat, quod quæmodò lecta sunt de Iesu, parua quædam esse videantur, si auditu solo percipiantur. Quantum enim ad geniti Domini potentiam pertinet, parua quidem sunt, & valde humilia, quæ lecta modò audiuimus, vt fasciæ, præsepe ac locus, qui tantæ maiestati videbatur minimè conuenire. Parua nimirum sunt hæc, sed mystica & arcana quædam eiusdem Domini ortus nobis proponit, vt Mariæ ventrem, cuius gratia verbis explicari non potest: sinum, quem humana cogitatione comprehendere non valemus: mammas, naturæ consuetae radicem non habentes: lac, peregrino & nouo modo fluens: vbera, longè à naturali consuetudine ac lege aliena: Matrem Domini descriptam: Ioseph sponsum Mariæ, communionem eius non re, sed nomine habentem.

Audistis paulò antè Lucam euangelistam, dicentem: In illis diebus exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Hæc autem descriptio prima facta est à Præside Syria Cyrino. Et ibant omnes, vt profiterentur, singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam in ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethleem, eò quòd esset de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore, prægnante. Vides quam exiguis verbis, quam magna comprehendantur mysteria? Dominus conceptus erat in ventre Virginis, & prima gentium, Augusti edicto, instituebatur descriptio. Qui omnem naturam apud se descriptam habet, qui que discipulis suis ait: Gaudete & exultate, quoniam nomina vestra scripta sunt in cælo: ille suam ipsius matrem paruis quibusdam Romanis codicibus describi voluit. Quis nõ loquetur, quis non admirabitur dispensationem illam, qua Dominus ad nostram se demisit humilitatem?

V v v tatem

LS

Vide humilitatem filij Dei, & crudelitate esse superbus. **tatem?** Qui in excelsis liber est, in terris describitur. Illic Dei filius, hic seruus. Illic Rex, hic subditus. In caelis diues, in terris pauper. In caelis agresti & rusticata nascitur spelunca. Illic in paterno est & incomprehensibili sinu, hic in paruo brutorum reclinatur praesepi. **Quis non admiretur** superna & sublimia illa, cum humilibus & paruis his collata? Inuoluitur fascijs, qui soluit omnia. Nutritur is, qui nutrit vniuersos. **Qui nullo loco potest comprehendere,** puer angusto comprehenditur praesepi. **Qui emittit fontes,** mammam fugit. **Qui fert omnia,** inexplicabili quodam modo ferebatur. **Qui nusquam non est,** in exigua Iudaica regionis parte incircumscripte circūscribitur. O res admirabiles, & omnium hominum cogitationem superantes. Elifabeth in domo illustri Iohannem peperit, & Virgo ipsa in parua spelunca Iesum parit. Iohannes in lecto, & Dominus in praesepi reclinatur.

Luc. 1.

Cap. 3.

Gen. 3.

Prouer. 7.

Ioan. 19.

Hab. 3.

Cap. 4.

Regiū nomen quam multi temere sibi olim usurpauerunt.

Cap. 5.

Verus legislator quis sit.

Iudeorum repressa temeritas.

Cap. 6.

Sed non simpliciter factum credamus, vt gigneretur Dominus Iesus, fascijs inuolueretur, mammam fugeret, in praesepi reclinaretur. Non temere factum existimemus, vt illa Caesaris Augusti descriptione numeraretur. Omnia haec certa de causa, & ad finem aliquem facta sunt, diuina quidem dispensatione, sed obscura. Ex Virgine gignitur, vt ex terra virgine formatum primum illum humani generis parentem Adam reformaret. Fascijs inuoluitur, vt peccatorum nostrorum catenas dissolueret, vinculis scilicet soluens vincula: peccata enim vinculorum nomine appellantur, vt ait scriptura: Vnusquisque suorum peccatorum catenis stringitur. Suxit mammam, vt diuinum illud gratiae lac nobis scaturiret, quod ex proprio latere profudit: nihil enim aliud est lac, nisi sanguis, albus effectus. Reclinatur in praesepi, vt naturae humanae deprauatam rationem corrigeret, & duorum animalium esca fieret, Gentilis & Iudaici populi, de quibus scriptum est: In medio duorum animalium cognoscetis. Augusti Caesaris descriptionem suscipit, vt orbis terrarum confusionem ordinaret. Haec enim descriptio, fuit ordinationis, quae in orbe terrarum futura erat, pignus & imago quadam.

Quod autem vera sint, quae dicimus, paucis verbis explicabimus. Antequam Dominus homo fieret, multa humanum genus tyrannide premebatur, & orbis terrarum homines, temere ac sine ratione vitam debebant, & regalis dignitas dehonestabatur, cum multi & copiosi ex tempore crearentur Reges. Centum homines aliquis subiectos sibi habebat, & statim regni nomen ac specimen sibi vendicabat. Talis erat gentium concertatio, suarum regionum principatus appetentium, neque ex proprijs locis excedentium, nisi forte aliquo modo in se vicissim arma sumerent. Cum eiusmodi confusio diutius vigeret, & Dominus Iesus Christus solus ipse virginali aulam in terris habitare contentus esset, statim multorum principatum extinguens, Romanae gentis dominatum constituit, vt sub vno Principe, ad militiae caelestis imitationem, omnes viuerent. Sicut enim in caelis sub vno Rege vniuersi continentur, demonibus ipsis more barbarorum imperij iugum recusantibus: ita & in terris, etsi multae sunt gentes, quae subijci noluerint, vnum tamen Romanorum Imperium potestatem tenet, quia supernae potestatis ope adiuuatur.

Huius igitur ordinationis causa caelestis ille Rex, cum adhuc in sanctissima Virginis utero conceptus gestaretur, primam descriptionem orbis terrarum sub Augusto Caesare fieri iussit, atque sub illa Imperij Romani descriptione, seipsum quodammodo contineri voluit, vt legem illam diuina prouidentia latam confirmaret. Tunc enim Regis lex firmatur, cum Rex, qui eam tulit, primus exequitur. Nam qui legem fert, & non obseruat, euerfor potius est, quam legislator. Eius igitur, quam supra diximus, ordinationis gratia, sub Augusto Caesare prima descriptio facta est, vt Iudaicae gentis deprauata consuetudo reprimeretur, neque liceret deinde inordinatè viuentibus Iudaeis sua deprauata lege innocentes homines interficere, sed necessitatis iugo compressi, alienis legibus seruirent. Necessaria igitur fuit sub Augusto descriptio. Illa Iudaeorum gentem depresso, & Christianorum fidem amplificauit, cum Iudaica natio, Romanorum imperantium timore, non amplius audeat superiorem in saniam atque immanitatem exercere.

Quamobrem post descriptionem illam, cum Dominum Iesum comprehendissent, & morti tradere festinarent, non ausi sunt pro sua libidine ac temeritate, quem.

SURI

gber
nover
RVIII
5

quem admodum in alios Prophetas se gesserant, quibus iniustam caedem attulerat, Dominum Iesum aggredi: sed ad Pilatum, Romanorum loco praesidentem, adduxerunt, poenas ab illo exigentes. Quamobrem Pilatus praeses, ut vidit Iudaeos caedem Domini communiter flagitantes, dicebat illis, ut manifeste vos etiam ipsi cognovistis: Nihil dignum morte inuenio in hoc homine. O nefarios & iniquos Iudaeos, Luc. 23. cur tantopere studetis Romanorum magistratum labefactare, iniusto iudicio iustum illum aggredientes, & dantes omnem operam, ut innocetissimus, & ab omni labe purissimus, tanquam nocens condemnatus, de medio tollatur? Nihil, inquit, dignum morte inuenio in homine isto. Iure igitur Barabbas condemnetur, & Iesus absoluat, cum ille seditiosus sit & homicida, hic beneficus, & vitae dator. An Ibidem. illi beneficia, tanquam crimina, exprobrabit? In hanc sententiam Pilatus respondit. Sed quidnam Iudaeorum natio? Illa quidem nihilominus scivens, Pilatum ipsam, ut Augusti Caesaris inimicum, quippe quod Christo patrocinaretur, his verbis praesentem insequeretur: Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris: siquidem illiviram condonas, qui se Regem esse dicit. Hae Iudaei. Ioan. 19.

At Pilatus neque sic permisit Iudaeis suo arbitratu, quicquid vellent, in Christum Cap. 7. facere. Nam si per imperium Praesidis licuisset Iudaicae genti facere, qua volebat, lapidibus Dominum Iesum obruissent, vel ferra lignea dissecuissent. Quod si factum Cum olim iudicij Romani pro- pium lap- plicium. fuisset, nos Crucis beneficio defraudati, damnum passi fuisset. Crucis enim lignum, Romani iudicij proprium est supplicium. Quamobrem Pilatus iterum eos Marth. 27. interrogans, aiebat: Quid vultis faciam ei, qui dicitur Christus? Illi vero clamabant: Tolle, tolle: crucifige eum. Quibus statim Pilatus assensus est. Darum enim et fuerat de super diuino nutu. Huius igitur rectae ordinationis causa, instituta est prima sub Augusto Caesare descriptio. Nisi enim lex haec antea lata fuisset, Domini Iesu Christi corpus sepulturae integrum mandatum non esset. Nam Iudaeorum natio nimio furore accensa, Dominicum corpus in ignem, aut in mare deiecit. Nam Iere. 37. & 38. si Ieremiam, non sic iniustum, in lacum coeni plenum coniecerunt: quid in Christi summo opere sibi exosi corpus facturi fuissent, nisi Romanae legis poenam timuissent? Quamobrem cum nulli Iudaeorum Pilatus concessisset, ut Christi corpus de Cruce deponeret, Ioseph ab Arimathia Pilati amicus accessit, & petijt corpus Iesu, quod & accepit, rem plane singularem atque incomparabilem. Necessaria igitur, ut saepe diximus, descriptio fuit sub Augusto Caesare, qua & sponsus Virginis, ut paulo ante audiuitis, census fuit: nam totus mundus descriptione illa recte ordinationis primordia tunc accepit. Sed prosequamur Evangelicae historiae narrationem.

Ibat Ioseph cum Virgine, partim adiutor, partim spectator eorum, qua futura Cap. 8. erant: non quia Virgini adiutore opus esset, vel ei, qui conceptus in utero Virginis portabatur: ille enim est omnium adiutor, ad quem clamantis Prophetae spectat oratio illa: Auxilium meum a Domino, qui fecit caelum & terram: sed quia Psal. 120. eius dispensationis mysterio necessarius erat Ioseph, ut Virgo quasi sub viro esse crederetur, & res ipsa lateret diabolum, ne scilicet scire posset, quod futurum erat, id est, quem admodum Deus ipse cum hominibus versari contentus esset. Sed quidnam Evangelista Lucas ait? Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies, ut Luc. 2. pareret: & peperit filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in praesepe, quia non erat ei locus in diuersorio. O res admirabiles, & omnium cogitationem superantes. Papae, quam paucis verbis quam magna continentur mysteria. Factum est, inquit, cum essent ibi, impleti sunt dies, ut pareret. O res omnino admirabiles. Effector temporum, certum expectat tempus: qui certos temporibus praefigit terminos, praefinitam expectat diem, ne quis eius orrum specie quadam, non re vera fuisse suspicari posset.

Operae precium autem est, huiusce rei mysteria considerare: ac primum illud Cap. 9. contemplerur, quem admodum parua illa domus, in qua Virgo peperit, Ecclesiae figuram continebat: Praesepe vero altaris, Ioseph sacerdotis, per vices munus suum exercentis, Pastores diaconorum, Angeli sacerdotum, & Dominus Iesus Pontificis formam in se gerebat. Thronus autem Dei, per virginem Mariam figurabatur. Quamobrem supra dicta omnia in Virginis partu praemonstrata esse cernens, admirare, cum audis Evangelistam Lucam sic dicentem: Factum est in illis diebus, impleti sunt dies, ut pareret filium suum primogenitum, & inuoluit eum pannis, & re-

Singulare
Virginis
matris pri-
uilegium.

& reclinauit in præsepio. Vide admirabilem Virginitatis partum. Illa ipsa, quæ peperit, pannis inuoluit, & reclinauit in præsepio. Aliarum mulierum, quæ in mundo sunt, vna parit, & alia infantem pannis inuoluit. At non ita Virgo fecit, sed quæ peperit, illa eadem infantem pannis inuoluit. Quæ sine labore aliquo mater fuit, eadem & obstetricis munere functa est, cum à nulla muliere didicisset. Non enim permisit quenquam impuris manibus atrectare partum ab omni labe purum. Illa per se eum, qui ab ipsa, & pro ipsa genitus est, suscepit, pannis inuoluit, & in præsepio reclinauit, quoniam non erat ei locus in diuersorio.

Cap. 10.

Iam vidisti, amice, quemadmodum Ecclesiæ figuratæ præmonstrabat humile illud habitaculum, in quo Virgo peperit. Quæ cum semel concepisset ac peperisset, nunquam amplius genuit, neque virum cognouit: quanuis aliqui delirantes, eò quòd audiant Euangelistam Lucam dicentem: Et peperit filium suum primogenitum: audeant dicere, Virginem ipsam alteram conceptionem suscepisse, in corruptam atque ab omni labe puram Virginem, corruptioni subiectam fuisse temerè iactantes. Nunquam, inquit, diceretur primogenitus, nisi & alter partus secutus fuisset. Non solum autem aduersarij suæ temeritatis testem Lucam Euangelistam proferre audent, sed Mattheum etiam eadem scribentem proferunt; quin etiam manifestius hoc apud Mattheum Euangelistam esse contendunt, cum his verbis in ipsius Euangelio scriptum legatur: Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam; quod enim in ea natuum est, de Spiritu sancto est. Et post pauca: Exurgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei Angelus Domini, & accepit coniugem suam: & non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum. Ex his verbis similiter aduersarij conantur probare, Mariam alios filios concepisse.

Cap. 11.

Sed caue hoc suspiceris: absurda enim omninò res est. Nam Virginalis illud claustrum, in quo diuinus thesaurus repositus fuit, omni ex parte purum atque impollutum permansit. Non coinquinatum fuit secundum illud calum, neque commaculatum, & tanquam inutile factum est vas Mariæ, Dei capax effectum. Dominus autem, primogenitus Mariæ verè dictus est, non quia & alter ab eadem natus sit, sed quoniam primogenitus, hoc est, singularis atque incomparabilis, genitus fuerit. Beatus item Paulus, licet de Domini ex Patre, qui est sine principio, scribens origine, dicat illum primogenitum omnis creaturæ, non propterea & naturalem aliquem fratrem ei fuisse innuit: neque enim, cum eundem appellat primogenitum mortuorum, iam similem aliquem introduxit infernum conculcantem. Quamobrèm hæc scripturæ verba prudenter intelligas, & pie credas. Dominus propterea vocatur primogenitus à mortuis, à Patre, & à Virgine, vt ex omnibus his notior fieret singularis eius dignitas, qua filius Dei est. Incomparabilis enim fuit Domini origo. Cuius enim mater ipsa Virgo est, eius origo qua ratione poterit explicari?

Cap. 12.
Matth. 1.

Quòd autem dicit beatus Mattheus: Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum: non in eam sententiam accipiendum est, in quam isti prauè accipiunt. Verè non cognoscebat illam Ioseph, donec peperit filium suum primogenitum, quandiu scilicet Virgo ipsa, quem conceperat, ferebat in ventre. Nanque Ioseph, quid in ea lateret, ignorabat, & quale, quantum ve illud esset, & quem ad finem res spectaret, non antea perspectum habuit, quam Virgo peperit. Tunc enim, quanta esset eius virtus, ac dignitas diuinitus ei collata, manifestè cognouit. Tunc vidit mammam infanti à Virgine datam, cuius virginalis flos intrat

Maria abs-
que dolore
puerpera.

ctus permanferat. Tunc vidit Virginem peperisse quidem, sed nihil eorum sensisse, quæ parturientes pati solent. Tunc cognouit petram illam è montis vertice abscissam, mammam sugendam dedisse petræ illi spiritali, quæ mentis lumine comprehenditur. Tunc cognouit Ioseph clarissimi præconij prophetam Esaiam de Virgine illa hoc scripsisse: Ecce Virgo concipiet. Propterea igitur primogenitus dicitur Iesus, quòd singulari & incomparabili modo genitus sit. Nam si verum dicere volumus, Dominus ipse vnigenitus verè est ex Patre. Solus enim ex solo sine principio genitus est. Idem Dominus, & vnigenitus, & primogenitus: vnigenitus ex Patre, vnigenitus ex Matre, propter dispensationis terminum. Ha-

Esa. 7.
Cur Chri-
stus primo-
genitus vo-
cetur.

bet

SUR I

q. de
Mater
RVIII
5

betille quidem multos fratres non natura, sed gratia, & in Virgine, & in Patre. Et in resurrectione habet fratres Dominus Iesus. Sed quinam sunt isti? Ante omnes fuerunt sancti Apostoli, quibus dixit Dominus: Vado ad patrem meum, & patrem vestrum. Ipsi Patri simul cum Filio, & sancto ac viuificante Spiritu, sit gloria in omnia secula, Amen.

MARTYRIVM SANCTÆ MARTYRIS ANASTASIAE, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE,
vt habetur quinto Tomo Aloysij. Nos capita
marginì adiecimus.

ANASTASIA mulierū pulcherrima, inclytā quidem Romæ erat nata: generis autem splendore & corporis pulchritudine, & animæ nobilitate, & morum honestate & moderatione omnes vincebat, & labris omnium canebatur. Et erat quidem cuiusdam viri Prætextati filia: à quodam autem, nomine Chryfogono, fuit in rebus diuinis instituta, cui etiam fuit postea caput ornatum corona martyrii, sicut etiam procedens declarabit oratio, cum impius Diocletianus Romana sceptrā tunc teneret.

Cum ergo apud Chryfogonū Anastasia falsam gentiliam opinionem verbis luculentis eluisset, cum qui verè est Deus, pro ijs qui videtur, cognoscit. Et nunc quidem non liberè profitetur pietatem: à patre verò remissa in matrimonium data viro gentili, nomine Publio, conante, vt dicitur, muliere quæ misceri nequeunt, illa partim quidem omninò sibi vendicans virginitatem, partim autem abhorrens eius religionem, ne cum eo quidem omninò cohabitare in animum induxit: sed vt pura ad Christum accederet, & nullum ex eius præceptis despiceret, diu noctuque meditans, ad eum omnem direxit cogitationem. Vestem quidem cerrè sæpè mutans, & vili pro splendida se induens, & se habitu quodammodò eclans, vna cum sequente ancilla, omnes obibat carceres, & à custodibus emens ingressum pecunijs, eos qui in eis pro Christo erant inclusi, & corpore propter tormenta malè erant affecti, cum quanta potuit reuerentia & honore curabat, pedes lauans, manus abluens, comam sordidam, quoad eius fieri poterat, expurgans, & quod pilorum erat superfluum, prolixum autem erat propter longam in carcere inclusionem, officiosè rondens, sanguinem diligenter abstergebat, vulnera mundabat: deindè etiam alligans linteis, & sanctis amplexibus suum in eos amorem indicans, & alimenta vnicuique præbens necessaria, sic curabat.

Hæc cum fierent assiduè, quoniam virum latere non potuit, resciscit etiam Publicanus: & protinùs multi sunt adhibiti custodes Anastasiae, qui nò sinebant eam domo egredi, neque vllum ad eam ingredi ex ijs, qui, vt illi dicebant, mores videbantur corrumpere, & poterant ei persuadere, vt à Publij abstineret consuetudine. Illam autem & hoc quidem malè habebat, quòd alios omnes, qui antea ab ipsa curabantur, neque posset videre, nec ab ipsis videri: Quod verò plùs, quàm alia, eam cruciabat, & medium eius cor rangebat, erat præceptor Chryfogonus: qui cum duobus annis integris multa & varia pro Christo tormenta sustinuisset, habitabat in carcere, ita iubente Diocletiano. Ad eum crebrò, quandò in sua erat potestate, veniebat. Tunc autem prohibita, per quandam anum ei significat ea, quæ euenerunt: & per eam rogat, vt pro ipsa precetur. Precationis verò hæc sit summa, vt ab impio quidem euadat Publio, assequatur autem opportunitatem, vt, quod habet in animo, deducat ad effectum, & perseueret curare eos, qui martyricis decorantur vulneribus, quoad eius fieri poterit: quin etiam vt ipsa vitam finiat in pietatis scopo inimitabili. Hæc cum significasset Chryfogono, postremò etiam de mariti protectione eum reddit certiorem. Fuerat enim illo tempore Publius missus legatus ab Imperatore ad Persas. Quæ cum didicisset Chryfogonus, iubet eam gaudere &